

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-CS

Onderwerp

Vragen ex art 46 PvdA-Werken met slimme algoritmes

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2021-000358	☒ B & W	16-03-2021
Datum	12-02-2021	☐ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
08 Meedoen		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. De Geest		- Burgemeester	- Weth. Grijsen
		- Weth. De Geest	- Weth. Verhaar
		- Weth. Walder	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☒ Openbaar	16-03-2021
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
programmamanager	11-03-2021	☐ adj.secr.	--
wethouder	11-03-2021	☒ gem.secr.	12-03-2021
BIS Openbaar			
Status	Definitief 2021-03-17		

Bijlagen

Vragen fractie + antwoordbrief

B & W d.d.: 16-03-2021

Besloten wordt:

- 1 De beantwoording van de vragen ex art 46 RvO van de PvdA fractie vast te stellen;
- 2 de beantwoording aan te bieden aan de raad;
- 3 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Nee
Begrotingswijziging	Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat

De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...

Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:

De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb	Nee
Bekendmaking conform Awb	Nee

ADVIESRADEN:

Toelichting

Inleiding

Per brief van 12 februari 2021 hebben Jantine Sijbring en Tanja Eekhuis van de PvdA fractie van uw college een aantal schriftelijke vragen ex art 46 RvO gesteld over werken met slimme algoritmes.

Bijgaand treft u de beantwoording aan.

Beoogd resultaat

Kader

Argumenten voor en tegen

Extern draagvlak (partners)

Financiële consequenties

Aanpak/uitvoering

Schriftelijke vragen ex art 46 RvO betreffende de proef: "werken met slimme algoritmes",
Deventer, 12 februari 2021

Geacht College,

In het bericht van o.a. de NOS op 1 februari 2021 wordt de gemeente Deventer genoemd als 1 van de gemeenten waar men, op proefbasis, heeft gewerkt met slimme algoritmes en risicoprofilering om op die manier bijstandsfraude op te sporen.

Digitalisering verandert onze samenleving in hoog tempo en het gebruik van algoritmes kan zowel in het voordeel als in het nadeel van inwoners uitpakken.

Daarom vind de PvdA fractie dat aan het gebruik van slimme algoritmes randvoorwaarden moeten worden verbonden, die ervoor zorgen dat de rechten van de inwoners altijd gewaarborgd blijven. Slimme algoritmes kunnen bijv. elementen bevatten die de risico's op discriminatie vergroten vooral als men die risico's niet in de gaten heeft.

De PvdA fractie vindt daarom dat het streven altijd moet zijn dat algoritmes alleen ingezet worden als ze in overeenstemming zijn met alle mensenrechten met speciale aandacht voor het recht op gelijke behandeling en rechtsbescherming. Wij vinden dat een randvoorwaarde daarvoor is dat de Gemeente in de ontwikkeling van algoritmes of in de aanbesteding daarvan voldoende kennis in de eigen organisatie heeft over hoe het werkt en wat de risico's zijn.

O.a. de VNG en het College van de Rechten van de Mens geven aan dat het gebruik van slimme algoritmes voordelen voor alle betrokkenen kunnen hebben als ze voldoen aan de principes van zorgvuldigheid, transparantie en proportionaliteit.

Op dit moment voert het College van de Rechten van de Mens een onderzoek uit naar (semi-)geautomatiseerde besluitvorming bij gemeenten.

De PvdA fractie heeft gelet hierop enkele vragen aan het College.

1. Welke waarborgen heeft de gemeente Deventer aan de proef verbonden? Op welke wijze is aan genoemde gewenste waarborgen bij deze proef in Deventer voldaan? Op welke wijze wordt dat gemonitord tijdens de looptijd van de proef?
2. Heeft de proef in Deventer tot dusverre geleid tot een verandering van het percentage succesvolle fraudeopsporing? Staan die resultaten tot op heden in relatie tot de ingezette kosten?
3. In het geval dat er ten gevolge van deze proef gevallen van fraude zijn geconstateerd, heeft u de cliënt(en) geïnformeerd over het gebruik van slimme algoritmes en risicoprofilering?
4. Verandert het gebruik van de proef de slagingskansen voor onderzochte personen om succesvol in beroep te gaan bij de rechter tegen uitspraken, gebaseerd op de proef?
5. Zijn er precieze (of tussentijdse) resultaten van deze proef bekend? Zo ja welke zijn deze? En zo nee wanneer verwacht u die?
6. Wordt de Raad op de hoogte gebracht van de evaluatie van deze proef? Heeft deze proef geleid tot nieuwe andere inzichten of beleidslijnen?
7. Bent u op basis hiervan mogelijk voornemens een algemeen gebruik van slimme algoritmen en risicoprofilering in Deventer in de toekomst toe te passen?
8. Mocht het College in overweging nemen om in de toekomst gebruik te gaan maken van slimme algoritmen en risicoprofilering neemt u dan op voorhand de Raad mee bij deze besluitvorming?
9. Werkt de gemeente Deventer mee aan dit onderzoek van het College van de Rechten van de Mens? Zo ja, wanneer verwacht u hier resultaten van, zo nee, onderneemt u zelf actie om zich op de hoogte te laten brengen van de uitkomst van dit onderzoek?

Jantine Sijbring en Tanja Eekhuis, PvdA fractie

Grote Kerkhof 1
Postbus 5000
7400 GC Deventer

14 0570
telefoon

0570 - 695181
direct telefoonnummer

gemeente@deventer.nl
e-mail

Aan de fractie van PvdA
t.a.v.
mw. J.B. Sijbring
mw. T.M. Eekhuis
Interne Post

2021-000358
kenmerk

uw referentie

16 maart 2021
datum

M.C. Eggel
contactpersoon

Schriftelijke vragen ex art 46 RvO
onderwerp

Geachte mevrouw Sijbring en mevrouw Eekhuis,

In uw brief van 12 februari jl. hebt u ons college schriftelijke vragen ex art 46 RvO gesteld over het werken met slimme algoritmes. Ons antwoord is als volgt.

Vraag 1:

Welke waarborgen heeft de gemeente Deventer aan de proef verbonden? Op welke wijze is aan genoemde gewenste waarborgen bij deze proef in Deventer voldaan? Op welke wijze wordt dat gemonitord tijdens de looptijd van de proef?

Antwoord:

Het ging om een kleinschalige proef in de periode juli 2018 – september 2019 met de gegevens die de gemeente heeft in het kader van de Participatiewet. Bij het opzetten van de proef is veel tijd gestoken in het goed juridisch en ethisch neerzetten van de pilot. Zo is er van tevoren een extern juridisch advies aangevraagd en is twee keer (vooraf en tijdens de pilot) een DEDA-check uitgevoerd. DEDA staat voor De Ethische Data Assistent, ontwikkeld door Universiteit Utrecht. DEDA helpt data-analisten, projectmanagers en beleidsmakers om ethische problemen in dataprojecten, datamanagement en databeleid tijdig te herkennen.

De gemeente heeft tijdens de proef geen gegevens van bijzondere aard gebruikt. Nationaliteit, etniciteit en medische gegevens waren geen onderdeel van het algoritme. De gebruikte gegevens zijn de gegevens die nodig zijn om het recht op bijstand te kunnen vaststellen. Deze gegevens zijn, conform de wetgeving, geen gegevens van bijzondere aard. Het gaat om gegevens zoals leeftijd, uitkeringsduur, opgelegde maatregelen en boetes en aantal werkprocessen.

In de technische beschrijving van het algoritme (bijlage bij het evaluatierapport van de pilot) is beschreven welke gegevens werden gebruikt. Er heeft ook geen koppeling plaatsgevonden van verschillende bestanden.

Wanneer het algoritme een verhoogd risico op fraude gaf, door middel van een kansberekening in de vorm van een percentage, werd dit opgevat als een signaal vergelijkbaar met een anonieme tip. Een medewerker bepaalde vervolgens aan de hand van dossieronderzoek de waarde van dit signaal. Pas als het dossieronderzoek daar aanleiding toe gaf (bijvoorbeeld aanwijzingen in aangeleverde bankafschriften, rapportages van eerdere onderzoeken), volgde een nader onderzoek en werd contact gezocht met de cliënt.

De uitkering werd gedurende dit onderzoek gewoon voortgezet.

Vraag 2:

Heeft de proef in Deventer tot dusverre geleid tot een verandering van het percentage succesvolle fraudeopsporing? Staan die resultaten tot op heden in relatie tot de ingezette kosten?

Antwoord:

Gedeeltelijk. In vergelijking met soortgelijke onderzoeken (themacontroles) ligt het percentage van succesvolle fraude onderzoeken hoger (10% pilot, 3% themacontrole). Er is geen vergelijking gemaakt met alle handhavinginstrumenten. De proef zelf heeft een positief financieel resultaat. De gemeente zal haar bevindingen in de evaluatie met uw raad delen.

Vraag 3:

In het geval dat er ten gevolge van deze proef gevallen van fraude zijn geconstateerd, heeft u de cliënt(en) geïnformeerd over het gebruik van slimme algoritmes en risicoprofilering?

Antwoord:

Ja.

Vraag 4:

Verandert het gebruik van de proef de slagingskansen voor onderzochte personen om succesvol in beroep te gaan bij de rechter tegen uitspraken, gebaseerd op de proef?

Antwoord:

Nee. Het algoritme is een beperkt onderdeel van de onderzoeksopzet. Het dossieronderzoek, opvragen van aanvullende informatie en het gesprek met de cliënt vormen de basis waarop een medewerker het besluit neemt. Daarover wordt gerapporteerd en het besluit wordt in de beschikking gemotiveerd.

Vraag 5:

Zijn er precieze (of tussentijdse) resultaten van deze proef bekend? Zo ja welke zijn deze? En zo nee wanneer verwacht u die?

Antwoord:

De proef en de evaluatie zijn inmiddels afgerond. De evaluatie wordt via een raadsmededeling met uw raad gedeeld.

Vraag 6:

Wordt de Raad op de hoogte gebracht van de evaluatie van deze proef? Heeft deze proef geleid tot nieuwe andere inzichten of beleidslijnen?

Antwoord:

Ja, de raad wordt op de hoogte gebracht van de evaluatie van deze pilot.

De proef heeft geleid tot nieuwe inzichten over de kansen en risico's bij het inzetten van algoritmen. De proef heeft bijvoorbeeld tot het inzicht geleid dat het inzetten van algoritmen mogelijk is op het gebied van bijstandsuitkeringen, omdat de gemeente over voldoende data beschikt van goede kwaliteit en sprake is van een helder juridisch kader. Een uitgebreidere analyse is onderdeel van de evaluatie.

De proef heeft niet geleid tot andere beleidslijnen.

Vraag 7:

Bent u op basis hiervan mogelijk voornemens een algemeen gebruik van slimme algoritmen en risicoprofilering in Deventer in de toekomst toe te passen?

Antwoord:

Ja, maar zeker niet alleen voor risicoprofilering. De gemeente kan op verschillende manieren slimme algoritmen inzetten ter verbetering van haar dienstverlening. Kans berekenen op een succesvolle re-integratie traject of een succesvol schuldhulpverleningstraject kunnen ook onderwerpen zijn waar de gemeente algoritmen kan inzetten. Toekomstige projecten en werkwijzen zullen in afstemming met het project Data

Gedreven Werken worden uitgevoerd. De visie op Data Gedreven Werken wordt binnenkort door het college van B&W vastgesteld.

Vraag 8:

Mocht het College in overweging nemen om in de toekomst gebruik te gaan maken van slimme algoritmen en risicoprofilering neemt u dan op voorhand de Raad mee bij deze besluitvorming?

Antwoord:

Mocht het college besluiten het gebruik van algoritmen in te zetten als standaardinstrument bij fraudebestrijding dan zal het college de raad informeren.

Vraag 9:

Werkt de gemeente Deventer mee aan dit onderzoek van het College van de Rechten van de Mens? Zo ja, wanneer verwacht u hier resultaten van, zo nee, onderneemt u zelf actie om zich op de hoogte te laten brengen van de uitkomst van dit onderzoek?

Antwoord:

De gemeente werkt niet mee aan dit onderzoek. De gemeente volgt dit onderzoek uiteraard met interesse. Daarnaast volgt de gemeente een aantal andere onderzoeken, zoals het onderzoek van de Universiteit Tilburg en van Universiteit Utrecht. De gemeente is ook bekend met de 'richtlijnen gebruik algoritmen door gemeenten' opgesteld door VNG. De gemeente neemt momenteel deel aan de klankbordgroep bij het onderzoek naar de werking van het zelflerende algoritme bij de gemeente Nissewaard. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door TNO. De gemeente is op uitnodiging van de gemeente Nissewaard lid van de klankbordgroep geworden. Andere leden van de klankbordgroep zijn de Landelijke Cliëntenraad, VNG en gemeente Amersfoort. Tijdens het eerste klankbordgroep overleg gaf de Landelijke Cliëntenraad aan niet per definitie tegen het gebruik van algoritmen te zijn, maar gaf ook aan dat de randvoorwaarden helder en transparant moeten zijn. Onderzoekresultaten worden medio dit jaar verwacht.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Deventer,
de secretaris, de burgemeester,

M.A. Kossen

R.C. König